

536

การศึกษามหาบทของหัวหน้าภาควิชา
ในสหวิทยาลัยทักษิณ

นางโสภา ปุณสุวรรณ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาอุดมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2538

ISBN 974-631-555-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๕๑๖๘๑๙๙๙

**A STUDY OF ROLES OF DEPARTMENT HEADS IN
TAKSIN UNITED COLLEGES**

Miss. Sopha Punsuwan

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Education

Department of Higher Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1995

ISBN 974-631-555-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาบทบาทของหัวหน้าภาควิชาในสหวิทยาลัยทักษิณ

โดย

นางโสภา ปุ่นสุวรรณ

ภาควิชา

อุดมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

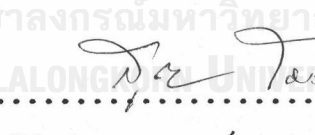
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกัญญา โฆวิไลกุล

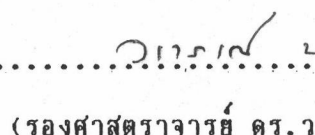
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ กงสุวรรณ)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชิดารัตน์ บุญชู)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกัญญา โฆวิไลกุล)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์ บวรศิริ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

โสภกา ปุ่นสุวรรณ : การศึกษาบทบาทของหัวหน้าภาควิชาในสหวิทยาลัยทักษิณ (A STUDY OF ROLES OF DEPARTMENT HEADS IN TAKSIN UNITED COLLEGES) อ.ที่ปรึกษา : ผศ. ดร.สุกัญญา โขวิไลกุล, 184 หน้า. ISBN 974-631-555-2

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของหัวหน้าภาควิชาในสหวิทยาลัยทักษิณ โดยศึกษาบทบาทด้านวิชาการ ด้านการวิจัย ด้านการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ด้านการบริหารกิจการนักศึกษา ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 49 คน แล้วนำข้อคำตอบมาสร้างเป็นแบบสอบถาม เพื่อสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชาที่ได้ปฏิบัติจริง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 476 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติงานของหัวหน้าภาควิชาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชาและอาจารย์ พบว่า บทบาทที่หัวหน้าภาควิชาได้ปฏิบัติมากที่สุดคือ บทบาทด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารกิจการนักศึกษา ($\bar{x} = 3.75$ และ 3.53) และบทบาทที่หัวหน้าภาควิชาได้ปฏิบัติน้อย คือ บทบาทด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและการวิจัย ($\bar{x} = 2.59$ และ 2.52)

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชาและอาจารย์ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของหัวหน้าภาควิชาในแต่ละด้าน ทั้ง 7 ด้าน พบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นบทบาทด้านการวิจัยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การจัดอันดับความสำคัญ บทบาทของหัวหน้าภาควิชาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชาและอาจารย์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มได้ให้ความสำคัญในบทบาทด้านวิชาการมากที่สุดเป็นอันดับ 1

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ หัวหน้าภาควิชาควรหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของภาควิชาให้มีมาตรฐานและควรปฏิบัติงานตามภารกิจต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและการวิจัย ส่วนผู้บริหารควรเน้นบทบาทการสนับสนุนมากกว่าการควบคุมตรวจสอบ พร้อมทั้งกำหนดนโยบายการพัฒนาหัวหน้าภาควิชา เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ภาควิชา
สาขาวิชา
ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่อคณาจารย์ที่ริ่จนร่าง

C 343595: MAJOR HIGHER EDUCATION

KEY WORD: ROLES / DEPARTMENT HEADS / TAKSIN UNITED COLLEGES

SOPHA PUNSUWAN : A STUDY OF ROLES OF DEPARTMENT HEADS IN TAKSIN UNITED COLLEGES. THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROF. SUKUNYA KOVILAIKUL, Ph.D. 184 pp. ISBN 974-631-555-2

The objectives of this research was to study the roles of department heads, Taksin United Colleges, concerning academic, research, social services, arts and cultural preservation, student affairs administration, personnel administration, and generally administrative roles. The questionnaire was constructed by 49 experts interview for the actual roles of department heads. The samples were 476 administrators, heads of department and faculties.

The results of this research were:

1. The actual performance of the department heads, according to the opinions of the administrators, heads of department and faculties, the highest performed role were the generally administrative role and student affairs administration role ($\bar{X} = 3.75$ and 3.53 respectively). The lowest performed roles were arts and cultural preservation role and research role ($\bar{X} = 2.59$ and 2.52) respectively)

2. Comparison among the opinions of the administrators, heads of department, and faculties concerning the actual performance of the department heads in all 7 dimensions. All dimensions, except the research role were statistically significant different at .05 level.

3. Priority setting : all 3 groups of the sample set the first priority for the academic role.

The suggestions were made from this research that: the department heads should find the strategy for develop the academic quality of the department reaching for standard level, and to perform his own tasks according to his roles appropriately, especially in the dimensions of arts and culturally preservation, and research roles. The administrators should emphasis on supportive role more than controlling and investigating roles. The policy for developing the department heads should be determined, so that the performance will be no effective.

ภาควิชา.....อุดมศึกษา

สาขาวิชา.....อุดมศึกษา

ปีการศึกษา..... 2537

ลายมือชื่อนิติศ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *Sukanya Kovilaikul*

ลายมือชื่อคณาจารย์ที่ปรึกษาอื่น.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกัญญา โขวิไลกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยความรักและความเอาใจใส่อย่างดีตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งอย่างหาที่เปรียบมิได้ และขอกราบขอบพระคุณในความรัก ความเมตตา ของอาจารย์ด้วยความเคารพนับถืออย่างสูง และเนื่องจากทุนการวิจัยครั้งนี้บางส่วนได้รับจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิดารัตน์ บุญชู รองศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์ บวรศิริ รองศาสตราจารย์ ดร. ชูศักดิ์ เอกเพชร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประโยชน์ คุปต์กาญจนากุล ตลอดจนคณาจารย์ภาควิชาอุดมศึกษาทุกท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

ขอขอบคุณสภามหาวิทยาลัยทักษิณ ที่ได้อนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ตลอดจนอาจารย์ไพฑูรย์ ปันสุวรรณ และลูก ๆ ที่ได้คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง

โสภา ปันสุวรรณ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
บทที่	
1	
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย.....	7
วิธีดำเนินการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	12
2	
เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	13
บทบาทและภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา.....	13
บทบาทและภารกิจของภาควิชา.....	17
การบริหารองค์การ.....	21
การบริหารงานบุคคลในสถาบันอุดมศึกษา.....	24
บทบาทและภารกิจของหัวหน้าภาควิชา.....	33
โครงสร้างการบริหารงานของวิทยาลัยครู.....	45
สภาพโดยทั่วไปของสหวิทยาลัยทักษิณ.....	50

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	54
	งานวิจัยต่างประเทศ.....	54
	งานวิจัยในประเทศ.....	57
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	63
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	65
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	69
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์.....	76
	ศึกษาสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	84
	การปฏิบัติงานของหัวหน้าภาควิชาในสภวิทยาลัยทักษิณ.....	87
	วิเคราะห์และเปรียบเทียบบทบาทของหัวหน้าภาควิชา.....	108
	วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาในการ ปฏิบัติบทบาทหัวหน้าภาควิชา.....	115
	วิเคราะห์การจัดอันดับการปฏิบัติงานของหัวหน้าภาควิชา.....	123
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	125
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	125
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	125
	สรุปผลการวิจัย.....	127

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แยกตามตำแหน่งและสถาบัน.....	64
2	จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน.....	70
3	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในสหวิทยาลัยทักษิณ จำแนกตามสถาบัน และภาควิชา.....	71
4	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามในสหวิทยาลัยทักษิณ จำแนกตามสถาบัน.....	84
5	ประสบการณ์การทำงานในบทบาทหัวหน้าภาควิชาของหัวหน้าภาควิชา ในสหวิทยาลัยทักษิณ.....	86
6	ความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ เกี่ยวกับการ ปฏิบัติงานของหัวหน้าภาควิชา จำแนกตามด้าน.....	88
7	ความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ เกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชาที่ได้ปฏิบัติจริงด้านวิชาการ.....	89
8	ความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ เกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชาที่ได้ปฏิบัติจริงด้านการวิจัย.....	93

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
9	ความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ เกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชาที่ได้ปฏิบัติจริง ด้านการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน.....	95
10	ความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ เกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชาที่ได้ปฏิบัติจริง ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม.....	97
11	ความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ เกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชาที่ได้ปฏิบัติจริง ด้านการบริหารกิจการนักศึกษา.....	99
12	ความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ เกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชาที่ได้ปฏิบัติจริง ด้านการบริหารงานบุคคล.....	102
13	ความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ เกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชาที่ได้ปฏิบัติจริง ด้านการบริหารทั่วไป.....	105
14	เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของหัวหน้าภาควิชาในแต่ละด้าน.....	108

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
15	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคู่ของบทบาทหัวหน้าภาควิชา ในสหวิทยาลัยทักษิณ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ ด้านวิชาการ.....	109
16	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคู่ของบทบาทหัวหน้าภาควิชา ในสหวิทยาลัยทักษิณ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ ด้านการให้บริการแก่ชุมชน.....	110
17	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคู่ของบทบาทหัวหน้าภาควิชา ในสหวิทยาลัยทักษิณ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม.....	111
18	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคู่ของบทบาทหัวหน้าภาควิชา ในสหวิทยาลัยทักษิณ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ ด้านการบริหารกิจการนักศึกษา.....	112
19	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคู่ของบทบาทหัวหน้าภาควิชา ในสหวิทยาลัยทักษิณ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ ด้านการบริหารงานบุคคล.....	113

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
20	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคู่ของบทบาทหัวหน้าภาควิชา ในสภวิทยาลัยทักษิณ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ ด้านการบริหารทั่วไป.....	114
21	ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานบทบาทหัวหน้าภาควิชา ตามความ คิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ จำแนกตามด้าน..	115
22	ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรคตามความคิดเห็นของ ผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ จำแนกตามด้าน.....	119
23	การจัดอันดับความสำคัญ บทบาทของหัวหน้าภาควิชาตามความคิดเห็น ของผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์.....	123